

l'abat de montserrat josep deàs i l'església de girona

per
JOAN BUSQUETS - JOSEP M. MARQUÈS

Enguany, la diòcesi de Girona i Montserrat es troben vinculades per la personalitat de l'Abat Deàs, del qual celebrem el centenari. La diòcesi de Girona i en especial Sant Pol de Mar, a la comarca del Maresme, on l'Abat va néixer el 1837.

La commemoració no afecta solament Sant Pol, sinó tota la diòcesi de Girona i el seu presbiteri, perquè mossèn Deàs fou estudiant a Girona i molts anys prevere diocesà. Exercí el ministeri a diverses parròquies i comunitats de la diòcesi abans d'entrar a Montserrat: el Seminari diocesà i les parròquies de Santa Coloma, Pals, Vilobí, Banyoles i Peralada constitueixen l'escenari vital gironí del futur Abat.

És curiós que no se celebra el centenari del seu naixement ni del seu traspàs. Qualsevol efemèride és bona per recordar un personatge exemplar. Ara fa cent anys que Mn. Josep Deàs va deixar la diòcesi de Sant Narcís, i es decidí per la vida monacal. Commemora, doncs, el seu *ingrés al monestir i creiem que és una bona data*, perquè posa més en relleu l'enllaç o el pont entre la diòcesi d'origen i el Monestir de Montserrat, entre el treball pastoral de capellà i la tasca d'Abat durant 28 llargs anys (1885-1913).

1. - JOVENTUT I ESTUDIS

Josep Deàs i Villardegrau neix al poble de Sant Pol de Mar el 1837, on és batejat el 26 d'agost, rebent els noms de Josep, Pau i Francesc (1). Sant Pol és a la part del Maresme que pertany des de sempre al bisbat de Girona. (Unes 20 parròquies d'aquesta comarca són de la nostra diòcesi, i només la divisió provincial de 1883 va incorporar-les a la província civil de Barcelona) (2). Neix en una família humil de pescadors. Després de l'escola del poble, fa els estudis mitjans (gramàtica llatina i humanitats) als Escolapis de Calella (3) i els eclesiàstics als Seminaris de Barcelona i de Girona. A Barcelona va cursar Filosofia i Teologia. Al Seminari de Girona va estudiar-hi, com a alumne intern, els dos últims cursos previs a l'ordenació: 1864-65 i 1865-66 (estudis de Moral i Dret Canònic que corresponien al 6è. i 7è. de Teologia). El curs 1864-65 va estudiar **Moral** amb Manuel Reverter i **Disciplina del Concilio de Trento** amb

(1) Arxiu parroquial de Sant Pol de Mar. Llibre de Baptismes, III, 1823-1851, fol. 78r v. nota 28.
(2) Cfr. Pròleg del llibre de J. BUSQUETS - J. NADAL, **Les possibilitats de la demografia històrica a les comarques gironines: Inventari dels arxius parroquials de la diòcesi**. Girona, 1975, pp. 20-27.
(3) C. VILÀ PALÀ, **Calella: colegio escolapio de los Santos Reyes**, Salamanca, 1973, pp. 177-178.

Josep Armadà. El curs següent, 1865-66, **Moral** amb Armadà i **Disciplina del Concilio de Trento** amb Lluís Puig de la Bellacasa (4).

Essent diaca havia presentat la petició d'ordenació al seu bisbe el 22 de febrer de 1866. Té 28 anys i cursa l'últim curs de Teologia. Les publicades revelen testimonis segons els quals havia residit als Escolapis de Calella des de la infància, com a escolà, i que passà després al *Seminari de Barcelona (Filosofia i Teologia, com hem indicat)*, on també feia d'escolà a unes monges. Fou ordenat sacerdot a Girona pel bisbe **Constantí Bonet el dissabte de Tèmpores de Quaresma**, 17 de març 1866 (5).

Un temps abans d'ordenar-se havia d'obtenir un patrimoni. Li va constituir Mn. Joan Ramon Boadella i Scriano, prevere veí de Girona, i consistia en una pensió anual de 1.600 rals en una hipoteca sobre la torre de Llupià a Campllong (6).

(4) Seminari, Secretaria: Llibres de matrícula. (Va obtenir les qualificacions de «Benemeritus» i «Meritus» respectivament a les matèries del 6.è curs i «Benemeritus amb punt» i «Meritissimus» a les del 7.è). Per l'ambient acadèmic de la casa, vegeu J. M. MARQUÈS «Els estudis al Seminari, 1826-1918» dins **Annals de l'Estudis Gironins**, XXV-II (1981) 255-167.

(5) ADG, T 336, llig 2. El 19 de març de 1866 li donaren les llicències per celebrar, per sis mesos, similars a les que rebien els seus companys (T 359, f 9). El 18 d'octubre següent ja les rebia per un any, trobant-se a Pals com a Vicari (ibid. f 15v). A la instància de diaca signa José Deàs i Villar, diàcono (no diu Villardegrau). Les publicades vénen signades pel rector de Sant Pol, Mn. Josep Xiqués. És el testimoni de Mn. Fortunat Feu, de Sant Pol, el que diu que feia d'escolà tant a Calella com a Barcelona. Els altres testimonis són Bonaventura Adroer, Francisco Roca i Magí Tobella. Mn. Xiqués aquí signa com a Vicari (8-III-1866). De fet, Sant Pol no era jurídicament parròquia, sinó vicariat independent de Sant Cebrià de Vallalta. També hi ha a l'expedient un certificat del vice-rector del Seminari de Girona afirmant que era alumne intern i el signa Mn. Francisco Noguera (28-II-1866).

(6) Llevat de dos religiosos, tots els ordenands ho són amb títol de patrimoni: ADG, U patrimonis de 1864: l'escriptura es va signar davant el notari Josep Casadevall el 13 d'agost de 1864. La torre hipotecada llindava amb la rectoria de Campllong. Deàs no està sotmès a pàtria potestat i, per tant, vol dir que no tenia patrimoni familiar, sinó que hagué d'anar-lo a cercar a un prevere protector.

2. - LA VIDA DE CAPELLÀ A GIRONA

I comença l'etapa del seu ministeri pastoral com a prevere diocesà que es subdivideix en dues parts: la de Vicari a quatre poblacions diferents i la de capellà de monges a Peralada.

El 27 de juny de 1866, tot just acabat el curs al Seminari de Girona, és nomenat segon Vicari de Santa Coloma de Farners (7), parròquia de pas, on exerceix només durant un mes. En efecte, el 28 de juliol del mateix any rep el nomenament de Vicari de Pals i fou en aquest poble del Baix Empordà on més llargament va exercir el ministeri parroquial: quasi tres anys fins el 1869. Al febrer d'aquest any va ser destinat com a Vicari a Vilobí d'Onyar, vicariat que no arriba a l'any. Finalment, va de Vicari a Banyoles el 21 d'octubre de 1869. La seva estada a Banyoles s'allarga poc més d'un any, fins el 9 de novembre de 1870. La seva carrera parroquial és absolutament ordinària i corrent. ¿Per què no desembocarà en el rectorat d'una parròquia i s'encaminarà cap a la capellania d'un convent?

No sabrem mai si fou per iniciativa pròpia que defugia la parròquia o per manament exprés dels superiors. El mateix bisbe que l'havia ordenat el destina com a capellà al monestir de Sant Bartomeu de Belllloc a Peralada, on va restar-hi més de 10 anys (8).

Aquest monestir de canoneses agustines es dedicava també a l'ensenyança des del 1855. L'Ajuntament de Peralada havia encomanat a les monges la «Maestría pública» femenina. Consta que el 1867 tenia més de 60 alumnes i podia arribar a atendre'n 90 «según los quehaceres agrícolas a que sus padres las ocupan» (9). La casa tenia 13 religioses més 5 d'obediència. Aquestes últimes suplien les de cor a la classe durant el cant de l'Ofici Diví.

Després de l'exclaustració (10), la comunitat havia viscut una mica desorganitzada. El bisbe Lorente (1848-1862) n'havia encarregat la reforma a Mn. Miquel Coloreu, rector de Mollet d'Empordà, el qual les va proveir d'unes

(7) ADG, **Registre nomenaments**, 1859-1866.

(8) ADG, S 438. Hem intentat esbosar l'ambient del bisbat durant l'època ací al·ludida a «Constantino Bonet, obispo de Gerona (1862-1875). II. El episcopado», dins **Anales Inst. E.G.** XXIV (1978) 177-204 i «Estructures i mentalitats a l'Església gironina, 1875-1900» dins **Revista de Girona**, 76 (1976), 135-141.

(9) ADG, S 438, núm. 77.

(10) V. M. REVUELTA **La exclaustración (1833-1840)**, Madrid 1976, p. 391. Detalla els aspectes legals de l'exclaustració de monges.

constitucions inspirades en les del monestir del mateix ordre existent a Mallorca (11). Sembla que quan Deàs es féu càrrec de la capellania encara una part de la comunitat era reticent a aquestes reformes.

Durant els 10 anys que restà com a capellà del monestir de les monges, Deàs tenia l'encàrrec de continuar la reforma de la comunitat i de dirigir-la espiritualment. Segons la correspondència que es conserva, que no és pas massa explícita, va tenir cura de la predicació dels exercicis espirituals a les monges, cosa que no cal que faci un simple capellà de convent: el 1871 els hi predicà personalment i el 1872 ho encarregà a Mn. Eudald Casanovas, capellà de monges a Figueres. També tractà amb el bisbe sobre la renovació de càrrecs; sempre es reelegia la Priora i ell procurà la renovació del personal dirigent.

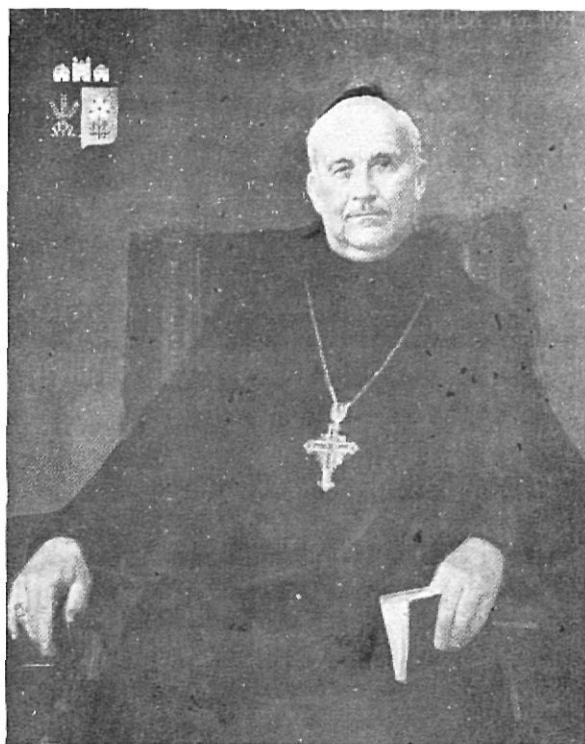
El 1874, pel gener, hagué de fer costat a les monges, que veieren el convent ocupat per reforços militars durant la guerra carlina. Un dia, fins i tot, hagueren d'allotjar-se en una casa veïna al monestir (12).

Tota aquesta actuació posa en relleu l'ascendent espiritual que el capellà tenia sobre les monges i, alhora, la confiança que el bisbat tenia en Deàs per endegar aquella reforma. Amb una certa dosi d'exageració hom podria dir que abans d'abat dels monjos, va ser «prior» de les monges de Peralada...

3. - MONJO

Fou des de Peralada, després d'una conversa que sostingué amb l'abat Muntadas, que va decidir l'ingrés a Montserrat deixant la clerecia diocesana. Havia exercit el ministeri presbiteral a la nostra diòcesi durant quasi 15 anys, sota els bisbes Constantí Bonet (1862-1875), Isidre Valls (1876-1877) i Tomàs Sivilla (1878-1906). Sobretot el primer, que fou qui l'ordenà prevere i qui va donar-li tots els destins tant a les parròquies com a la capellania. El bisbe Sivilla, en canvi, fou el qui va acollir la seva petició de fer-se monjo, donant-li l'autorització d'ingressar a Montserrat i acomiadant-lo el 1880.

La carta que escriu al bisbe Sivilla notificant-li que deixa Peralada, no pot ser més lacònica. Amb tot, suposa una conversa i un coneixement

Abat Deàs

anterior, car deixa clar que el bisbe ja hi estava d'acord i que l'abat Muntadas només li precisa la data d'ingrés:

Ilmo. y Rmo. Sr. Obispo de Gerona.

Ilmo. y Rmo. Sr.; al llegar a casa escribí a Montserrat lo que V. S. Ilma. me dijo y hoy he tenido la contesta siguiente: =Muy Sr mío; recibidas ya las testimoniales de Gerona y Barcelona, esperamos de su amabilidad que procurará presentarse a ésta lo más tarde el día 24 del actual por los efectos convenientes. Con esta, etc. El abad de Montserrat = Espero, pues de la bondad de V.S. Ilma. se dignará disponer lo necesario para poder salir de ésta a lo menos el lunes 23, o comunicarme lo que juzgue conveniente. Dándole las más expresivas gracias se ofrece de V. S. Ilma. humilde servidor este indigno Capellán que besa la mano a V.S. Ilma. José Deàs, pbro. Peralada, 12 de agosto de 1880» (13).

A finals d'aquell estiu de 1880, Deàs deixà l'Empordà i entra com a novici a Montserrat. Era un home madur, a punt de complir 43 anys, amb una experiència pastoral aprofitada.

(11) ADG, S 438 núm. 79: entre d'altres hi havia la norma de posar-se el vel quan entraven homes a la clausura i la de treure's el títol de «Doña».

(12) ADG, S 438. La tercera guerra carlina de 1872 a 1876.

(13) ADG, S 438, núm. 105.

4. - LA GENERACIÓ DE LA RENAIXENÇA CATALANA

No podem afirmar que l'etapa gironina i pastoral del Pare Deàs el capacités per a la seva responsabilitat d'abat i, encara menys, que li obrís els horitzons per l'opció que després farà per la cultura catalana. Més aviat, pel que coneixem, el Seminari i la Diòcesi de Girona es presenten dominats políticament per la intransigència carlina i eclesiàsticament per l'enrarament posterior al Syllabus (1864), l'afirmació del primat pontifici al Vaticà I i la irreductibilitat de Pius IX en l'expoliació de l'Estat Pontifici (14).

Però sí que el moment històric de Catalunya era singular i propici perquè un home com Deàs, en arribar a Montserrat i esdevenir-ne abat, s'enrolés i àdhuc fos impulsor d'un moviment eclesial de recolzament a la catalanitat.

En efecte, l'etapa montserratina de Deàs coincideix amb l'època de més vitalitat a Catalunya, de més creativitat en tots els camps de la vida pública al nostre país: el Dr. Robert, Valentí Almirall i Rius i Taulet, per citar-ne només alguns, són contemporanis i quasi de la se-

va mateixa generació (15). Eclesiàsticament també fou una època fecunda i propícia: és l'etapa del canonge Collell, de Sardà i Salvany i del Dr. Torres i Bages.

Si **L'Atlàntida** de Verdaguer troba encara Mn. Deàs a l'Empordà, la seva entrada a Montserrat coincideix amb el primer Congrés catalanista el 1880 i arriba a abat el 1885, el mateix any del **Memorial de Greuges**. El 1888 és l'any de l'exposició universal de Barcelona; el 1890 es funda el Centre Excursionista de Catalunya i el 1891 l'Orfeó Català. L'any següent, el 1892, es van signar les famoses «Bases de Manresa» que seran el document fonamental del catalanisme polític. Per acabar aquesta ràpida visió, Torras i Bages publica **La Tradició Catalana** el 1892, versió catòlica i tradicional del catalanisme; Valentí Almirall el 1896 **Lo catalanisme**, visió republicana i progressista del mateix moviment, i, finalment, Prat de la Riba **La nació catalana** el 1906 (16).

L'Església de Catalunya no viu pas d'esquena a la «Renaixença» del país. Observem el paral·lisme de les dades crucials del nostre abat amb les dels homes més significatius de l'Església, en el camp pastoral i cultural:

Deàs:	neix 1837	prevere 1866	monjo 1880	abat 1882	funda a Manila 1895	Marcet coadjutor 1913	Congrés litúrgic 1915	mort 1927
Collell:	neix 1846	prevere 1873	«cançons de Montserrat» 1880		«La veu de Montserrat 1878-1902	Millenari 1888	«Revista Catalana 1889	mort 1932
Sardà i Salvany:	neix 1844	prevere 1865	obres 1869...		«Revista popular» 1871-1916	Millenari 1888		mort 1916
Torres i Bages:	neix 1846	vocació 1869	prevere 1871	publicacions 1880	«Tradició catalana 1892		bisbe Vic 1899	mort 1916

(14) Syllabus 1864: «Compendi dels 80 principals errors del nostre temps». La segona etapa del Pontificat de Pius IX fou realment marcada per la reacció i el conservadorisme. Pius IX (1846-78); Lleó XIII (1878-1903), Pius X (1903-1914). El 1869-70 va tenir lloc el Vaticà I i el 20 de setembre de 1870 fou ocupada Roma per les tropes italianes.

(15) Jaume VICENS VIVES, **Industrials i polítics (segle XIX)**, Barcelona, 1958, p. 304.

(16) J.M. AINAUD de LASARTE, «L'abat Deàs i la Catalunya del seu temps», a **El rellotge**, Centre cultural de Sant Pol de Mar, abril de 1982, 17-19.

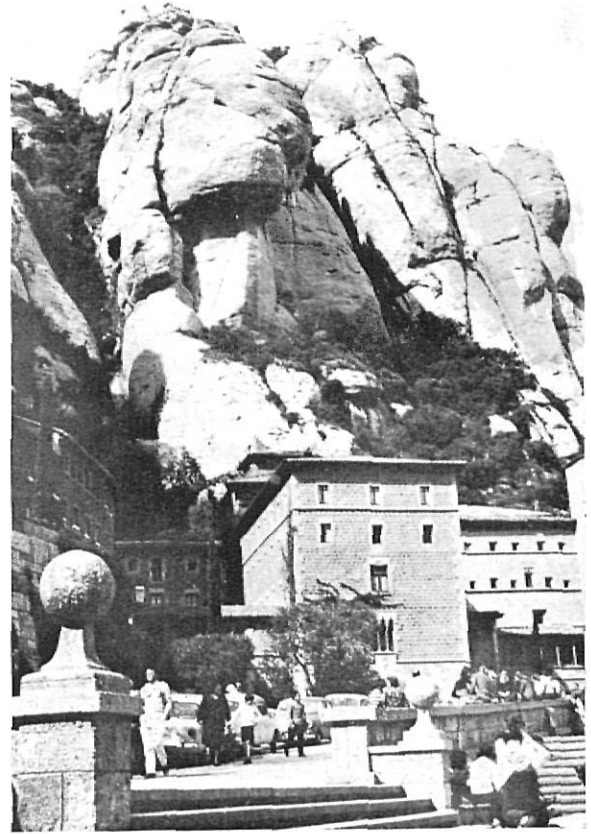
Aquesta és la generació de l'abat Deàs i, encara que ell no és pas el més destacat, no deixa de ser significativa per la seva riquesa i les seves coincidències. «Entre dos grans abats, Dom Muntadas i Dom Marcet, la figura de l'abat Deàs ha passat massa desapercebuda. Va tenir un paper molt important, per bé que discret, en uns anys de trascendental importància per la història del nostre poble i de la nostra Església» (17). I no essent especialment catalanista ni intel·lectual destacat, sinó més aviat de tarannà tradicional, prepara i afavoreix el fecund maridatge entre Església i cultura catalana que tindrà com a principal escenari i lloc destacat el monestir de Montserrat (18).

El P. Albareda, a la seva **Història de Montserrat**, només fa una breu referència de 13 ratlles a la figura de l'abat Deàs. Però, en aquesta síntesi, ja indica la seva importància pel que fa a les obres de la basílica i dels allotjaments, com també a l'increment de la comunitat i la difusió del culte a la Mare de Déu de Montserrat, amb les noves fundacions a fora (19).

Massot, a **Els creadors del Montserrat modern**, li dedica més de 20 pàgines. Aquest historiador posa en relleu l'obra de reconstrucció i embelliment del Santuari, la consolidació del monestir i les fundacions exteriors, juntament amb el foment de la cultura. No amaga la mentalitat tradicional i senzilla de Deàs: «L'abat Deàs era un home senzill, sense estudis especials i d'un tarannà més aviat recelós davant del progrés, és a dir, d'una mentalitat semblant a la de Sardà i Salvany, de tipus tradicional i poc afecta al moviment catalanista» (20).

5. - L'OBRA DE L'ABAT DEÀS A MONTSERRAT

L'objectiu del present treball no era pas d'explicar l'obra montserratina de Deàs, sinó més aviat d'aportar algunes dades gironines que ajudessin a valorar-lo en el seu conjunt. Amb tot, en una brevíssima síntesi, n'hem de dir quelcom. La seva ascensió a l'abadiat fou rapidíssima. Als tres mesos de la professió solemne —només portava quatre anys al monestir—, l'antic prevere de Girona és elegit abat de Montserrat per la comunitat de monjos. Era «un ho-

Deàs va fer de Montserrat un santuari popular.

me gran d'edat, però jove en la vida monàstica, que sabé prendre amb braó el relleu de Muntadas i procurà de dur endavant totes les seves iniciatives i les consolidà d'una manera definitiva» (21).

Que fos elegit abat amb tan poc temps de vida monàstica pot ser degut a diverses circumstàncies, àdhuc internes, del mateix monestir; però no deixa de ser significatiu. I va començar de seguida la seva obra de reconstrucció material i de consolidació de la comunitat benedictina.

Aquesta darrera és la més important. En efecte, quan fou elegit abat hi havia una comunitat d'uns 20 monjos «vells, desorientats i dividits». Amb Deàs van augmentar les vocacions i el 1916, vint anys després, quan aquest abat celebrà els 50 anys de sacerdoci, s'havien quadruplicat. I això, malgrat la generosa contribució amb monjos a les fundacions de Filipines i Aus-

(17) H. RAGUER, «L'obra de l'abat Deàs», a **El rellotge**, cit. p. 13.

(18) J.M. MASSOT i MUNTANER, **Els creadors del Montserrat modern**, 1979, Biblioteca Serra d'Or, p. 47.

(19) A.M. ALBAREDA, **Història de Montserrat**, 1945, p. 109.

(20) MASSOT, o.c., p. 47.

(21) *Ibid.*, p. 46.

tràlia, a més de l'ajut amb personal als monestirs espanyols de Valvanera, El Pueyo, Samos, Lorenzana i Los Cabos. Només a Filipines, l'abat Deàs hi envià una comunitat de 14 monjos: ell mateix els va acompanyar fins a Manila, on hi va romandre 2 anys, i en tornà malalt (22). A casa nostra va fundar també **El Miracle**, a la diòcesi de Solsona, que encara existeix.

Amb la **Revista Montserratina**, Deàs encetà la recatalanització de Montserrat. Ja hem dit que *no era pas ni un intel·lectual ni un polític, però portà endavant una tasca que marcaria amb una empremta definitiva l'estil del Montserrat modern i que fou continuada després per l'abat Marçet. En l'aspecte cultural i català, Deàs no és simplement el precursor de Marçet, sinó que més aviat aquest (coadjutor seu durant uns anys) fou el continuador d'una tasca fecunda de govern del nostre abat de Sant Pol.*

Va iniciar la moderna biblioteca, l'arxiu i el museu bíblic. I el que ens sembla més important de tot: va enviar monjos a estudiar a l'estranger, començant així el fort moviment cultural de Montserrat i fent possible el seu desenvolupament posterior. Ben cert que en tot això disposà de bons col·laboradors, però Montserrat canvià totalment durant l'abadiat de Deàs (23). L'abat santpolenc prepara gent i possibilita el que Montserrat sigui capdavanter i refugi de la cultura catalana fins als nostres dies. Podia haver-se quedat en un «catalanisme folklòric» o en una orientació per influir només en el camp de l'apostolat o de la pietat popular, però Deàs va fer l'opció pel lideratge cultural, preparant gent i creant un ambient que ha estat molt rendible per la cultura catalana. Entre la **Revista Montserratina** i el **Serra d'Or** d'avui, hi ha tota una llista d'iniciatives variades i riques, que han estat possibles gràcies a l'opció que per la cultura catalana es féu en el Montserrat del temps de Deàs.

6. - UN SANTUARI POPULAR

A nivell de la devoció popular, de l'art religiós i del foment de les pelegrinacions al Santuari, l'abat Deàs té molta importància. Diríem

(22) Formaren l'expedició monàstica a Filipines 7 pares i 6 germans llecs. El compromís ja venia de l'abat Muntadas. Però el P. Deàs donava molta importància a aquesta missió, així com al «Col·legi de Missioners d'Ultramar». Ell els hi acompanyà i al cap de dos anys, urgit pel metge, va tornar-se'n perquè havia contret una malaltia contagiosa. Cfr. MASSOT, o.c., p. 55.

(23) MASSOT, pp. 57 ss.

que les obres que va emprendre al voltant del Santuari i el mateix embelliment de la basílica s'han de veure en funció d'una iniciativa principalment pastoral: l'increment de la devoció popular a la Mare de Déu de Montserrat. Va construir els blocs de cel·les de Sant Josep i de Nostra Senyora, i amplià les que ja hi havia. És el constructor del cremallera. Va restaurar i donar nou impuls a l'escolania.

És un abat constructor i decorador: des de l'atri fins al cambril. En efecte, va acabar i decorar el cambril de la Mare de Déu. A la Basílica, hi ha pintures i escultures dels millors artistes de l'època: Josep Llimona féu les estàtues dels profetes i Agapit Vallmitjana les de Sant Jaume i Sant Jordi. També van col·laborar-hi Joan Llimona, Alexandre de Riquer, Dionís Baixeras, Mercè Bultó i Sert, Lluís Graner, Miquel Utrillo i Joaquim Vancells. A la volta del cambril Joan Llimona pintà els sants, reis i personatges de la nostra història: presumiblement el mateix abat ofería el tema o almenys l'aprovava. Quan s'arriba a Montserrat, després de l'atri, es troba la façana de Basílica també obra del nostre abat (24). Els quinze misteris del Rosari monumental — proposta del canonge Collell (25) — i les catorze estacions del Via Crucis, junts amb el monument a la Immaculada i el del Sagrat Cor, constitueixen els principals monuments religiosos de la muntanya i tots són obra de Deàs (26), així com els dels herois del Bruc.

7. - UN HOME EMPRENEDOR

Si l'abat Muntadas és considerat el segon fundador de Montserrat, l'abat Deàs n'és el restaurador pacient, constant i eficaç. Perquè amb la Guerra de la Independència i amb la desamortització, Montserrat havia quedat totalment destruït. El 1835 els monjos havien estat forçats a abandonar el Monestir i dispersats. Fins la mateixa devoció dels catalans a Santa Maria

(24) Deàs va tenir diverses discussions amb els arquitectes Villar, pare i fill, i també amb els donants. L'abat mateix vol que constin aquestes discrepàncies: Cfr. MASSOT, o.c., pp. 48 ss., p. 50 núm. 14. També v. T. PUIG, «La devoció de Catalunya a la Mare de Déu de Montserrat», a **El rellotge**, cit. pp. 21-26.

(25) MASSOT, p. 52.

(26) Hi havia un intent de fer un embelliment de la muntanya més de tipus profà, però s'obtiné finalment que els monuments fossin de caire religiós: v. MASSOT, p. 52. Projecte de l'arc de triomf en honor de Lleó XIII, inspirat també per Collell: v. Ibid. p. 54.

de Montserrat s'havia interromput. De la recuperació d'aquesta devoció, decididament benèdicta per Lleó XIII, en viu Catalunya en aquella etapa tan fecunda d'iniciatives que fou el tombant del segle. Aquí Deàs, amb l'amistat dels homes de la Renaixença com ara el canonge Collell, i cada vegada més fortament lligat a Torras i Bages (27), va tenir un decisiu ajut fora de Montserrat, que assegurava la seva influència a tot Catalunya. Així la popularitat i la devoció a la Mare de Déu de Montserrat assoliren nivells molt alts. Fent la façana de Basilica o la Cova de la Mare de Déu, restaurant l'escolania i propiciant una comunitat monàstica nombrosa, l'abat Josep Deàs, fill del nostre bisbat i prevere diocesà durant uns anys, en fou un gran impulsor. Des del punt de vista intel·lectual o doctrinal no era cap eminència, ni va escriure llibres o tractats, però tenia un bon sentit pràctic i organitzador. L'experiència dels seus anys de vida parroquial (i de capellà de monges) a la nostra diòcesi, potser van ajudar-lo a dirigir Montserrat com un «rector», emprenedor i animós, que sap desvetllar iniciatives al voltant seu i aglutinar o reconèixer les idees d'altri. Tot de cara a afavorir la religiositat del poble i el pes de Montserrat a Catalunya, a tot Espanya i àdhuc, a països llunyans.

Personalment era un home decidit, concret i senzill, que ni tenia nom de monjo perquè és quedà el mateix nom de pila. Dos escrits ocasionals ens el revelen com era: En el llibre III de baptismes a la parròquia de Sant Pol de Mar hi ha una nota marginal de la seva pròpia mà on precisa que el cognom de la seva àvia materna és Bonet i no Joan (28). L'altre és l'escrit que deixà en morir i que diu simplement això, exponent de la seva modèstia: «Acaba de morir el P. Josep Deàs, abat que fou algun temps de Montserrat. Suplica als coneguts i amics que el tinguin present en les seves oracions».

Retrobar les nostres arrels col·lectives i recordar els homes que han contribuït a redreçar el país, ens ajuda a identificar-nos com a poble. Recordar que pertanyen al nostre Bisbat ajuda a identificar-nos com a Església diocesana. De fet, la diòcesi de Girona té molts eclesiàstics ignorats i desconeguts a causa de la nostra deixadesa. El clergat diocesà, per altra banda, no està gaire acostumat a reconèixer les seves glòries. En el fons és pobresa. Potser també oblit o desafecció. Enguany, els monjos de Montserrat i el poble de Sant Pol de Mar, ens han ajudat a retrobar-ne un de ben important. I ens sembla un bé que la diòcesi de Girona hagi fet memòria d'homes com l'abat Deàs.

l'abat josep deàs

(27) Cal donar molta importància al «Montserranisme» de Torras i Bages, fundador de la Lliga espiritual, autor de la Visita espiritual a la Mare de Déu de Montserrat i que volgué ésser consagrat bisbe al Monestir: v. Massot p. 47.

(28) Arxiu Parroquial de Sant Pol de Mar. Llibre de Baptismes, III, 1823-1851, fol. 78r. «A los veinte y seis de Agosto de mil ochocientos treinta y siete en la Pila bautismal de la Iglesia Parroquial de S. Jayme de San Pol de Mar, Obispado de Gerona, yo el infrascrito Fortunato Feu, Pbro., bauticé solemnemente a Josef, Pablo y Francisco nacido hoy, hijo legítimo y natural de Josef Deàs y Josefa Villardegrau, Cons. A.P.: Pablo Deàs y Teresa Roura Cons. A.M.: Francisco Villardegrau i Josefa Joan, cons. Padrinos: Pablo Deàs y Josefa Joan todos de San Pol. Ministro: Fortunato Feu, Pbro. «Nota: el apellido de la abuela materna está equivocado, debe decir «Bonet», lo firma en S. Pol a 6 de Mayo el interesado, quien es en la actualidad Abad del Monasterio Benedictino de Ntra. Sra. de Montserrat. S. Pol de Mar y 6 de Mayo de 1919. José Deàs O.S.B., Abad».